

BERILO JUGOSLOVANSKEGA ODBORA IZ ITALIJE

Pošilja slovenskim vojakom
IVAN UČENIKOV

RAZDOVICA

2. APRILA 1942.

A L E L U J A

Veliki petek 1941. Strašen dan za ves slovenski rod. Na Gorenjsko so vdrle tolpe prusjaških Hunov, po Štajerskem morijo in požigajo krvoločne Hitlerjeve horde. Slovenija krvavi na vseh koncih in krajih...

Naslednjega dne paradirajo po Ljubljani laški besedolomci. Naša bela Ljubljana je prazna in mrtva. Med razcapanimi laškimi uniformami ni enega civilista.

En sam zamolkel pljusk v Ljubljanico. Eden največjih stvariteljev in zvestih sinov slovenskega naroda, devetdesetletni Ivan Hribar zapušča slovensko zemljo, ki jo je tako požrtvovalno ljubil in ki sta jo oskrnila germanski barbar in podli laški lizun, za katerega slovenski besedni zaklad še nima ustrežajočega imena. Pod prvimi germanskimi bombami se je zrušil v Beogradu voditelj katoliških Slovencev, dr. Fran Kulovec, podpredsednik takratne kr. vlade. Slovenski narod je bil težko zadet v svojih vrhovih.

Lanski veliki petek traja že polno leto. Na potoke slovenske krvi je vsrkala slovenska zemlja in reke solza so jo namočile za stoletja. Veliki petek slovenskega rodu, prepolen trpljenja in žalosti! Požgana so naša naselja, v mnogih gospodari tujec. Razdejana je slovenska družina: oče v grobu, sin v ujetništvu, otroci bogve kje, iztrgani iz naročja lastne matere. Trpljenje je hujše kakor v dneh turških pohodov. Resnična Golgota domuje v vsaki slovenski hiši, v vsaki najmanjši koči. Jetnišnice so nabite, koncentracijska taborišča prenapolnjena, grobovi naraščajo v nedogled.

Ledeni mraz pritiska na naša srca, ko nam z dneva v dan, ob vsaki uri uhajajo misli tja, kjer že tako dolgo vlada veliki petek. Redke so vesti, ki prihajajo iz domovine, zato pa strašne in krute... Na desetih streljanih, na stotine obsojenih, na tisoče aretiranih, na deset tisoče nagnanih v koncentracijska taborišča, na sto tisoče izgnanih z rodne zemlje... Te pretresujoče vesti se vrstijo z meseca v mesec. Koliko jih je padlo pred tem in koliko jih bo za tem? Kaj se dogaja na Gorenjskem in Štajerskem? Kaj na Koroškem in v Primorju?... Koščena smrt žanje svojo bogato žetev. Dantejeva jama se je razširila od Soče čez vso slovensko zemljo. Ena sama ogromna solza, en sam veliki križ od Velikovca do Čabra in od Murske Sobote do Kobarida. Na tem križu visi slovenski rod, v strašnih mukah in nepopisnem trpljenju.

Mogoče je ta rod-mučenik klonil glavo, mogoče se mu je izvil v trenutkih obupa vzklík: "Moj Bog, zakaj si me zapustil?" Mogoče je molil prav v teh dneh pred enim letom: "Oče, če je mogoče, odvrni ta kelih trpljenja od nas!"

Ali trpljenje je moralo priti, moralo je priti zato, da bo VSTAJENJE veličastno in zapečatenost za vse čase. Na težko, strašno Golgoto se je vspel slovenski rod. Vspel se je zato, ker je imel na izbiro samo dve poti: Skriviti hrbtenico, vreči se sovražniku na kolena, izbrisati svojo narodno bit za vselej in zapisati se počasnemu, ali zato zanesljivemu izumiranju, mogoče celo z nekrvavimi sredstvi. To je bila ena pot. Druga: Dvigniti glavo, upreti se sovragu in postaviti se na stran pravice, ali s tem tudi na stran mučeništva. Tretje izbire ni bilo. Vspel se je tudi za to, da reši in utrdi Veliko Jugoslavijo, ki mu je edino pribežališče.

Slovenski narod je izbral zase in s tem tudi za vso tisto tretjino Slovencev, ki še nikdar ni okusila sadu svobode, drugo pot. Pot samoza-vesti, jeklene volje, pot narodne časti in poguma, pot življenja! Izbral si je trnjevo pot mučeništva in je s tem položil na svojo narodno stavbo neporušljivo streho, ki daje narodu krono popolne zrelosti.

Pred letom dni smo Slovenci postali narod, pred vsem svetom smo položili zadnjo izkušnjo. S tem dnem dalje mora ves svet računati z nami kot enakovrednim činiteljem evropske skupnosti. Draga je bila ta naša preizkušnja, zato ne bo nikdar pozabljena. Potrebna je bila za vse tiste zanamce, ki bodo mogoče brez nas, uživali sadove sedanjega mučeniškega trpljenja. Ponos navdaja vse pripadnike slovenskega rodu, ponos, da je

ono kar se ustvarjali in pripravljali naši velikani deset in desetletja rodilo pozitiven sad. Narod, ki je tako odlično prestal izkušnjo zrelosti v lanskem aprilu, bo vstal krepak in močan kot najboljši opornik Velike Jugoslavije.

Velika noč je tu. Vstajenje se bliža. Vstajenje slovenskega naroda, vstajenje tudi zadnjega pripadnika našega rodu. Vstajenje dveh milijonov Slovencev od Nadiže preko Visokih Tur pa do Monoštra v Panonski nizini. Slovenija bo vstala in njen prostor v Veliki Jugoslaviji ji je zagamčen. - Aleluja!

"GLEJTE ČLOVEK"

Tomaž Rutar...Kdo je bil in kaj? Fajmošter pri Sv.Luciji na Mostu je bil, Čiginjec po rodu, duša tolminska. Duša tolminska pa je prav tisto, kar je zemlja tolminska. Čudna zemlja. Oprta je v planinski sneg, odprta v goriški jug. Da se v obraz potiš in ti hrbtenico stresa mraz. Taka je zemlja tolminska. Vsaj v tisti prvi tolminski pomladi okoli zgodnje velike noči v tednu po sv.Jožefu. Kakor zemlja, taka duša. Srce je gorko in čuti, beseda pa je bridka kakor kis na stepeni soldaški život, ki se ga pognali skozi petdeset šib. In Tomaž Rutar je bil taka človeška duša. Kakor da je sam šel skozi petdeset šib in kis, in ne njegov ded. Kakor da svoje žive dni ni matere imel, da bi ga bila z božajočo besedo lepo povedati učila. Celo tak je bil, kakor da ni pravi božji duhovnik, nego robat voznik ali lavdonski grenadir: Pulfer in svinc! Tomaž Rutar, mostarski fajmošter... Ali zdaj veste, kdo pa kaj? Tomaž Rutar, en sam, in je res tako, pulfer in svinc!

... ..

Na veliki četrtek zvečer ob desetih je še bdel, sedel za mizo in imel obredno knjigo pred seboj. Na glas je bral, kakor je opoldne pel v cerkvi pri petnajstih temnožoltih svečah.

Zdajci je vstal tršast in trd kakor prikovan, s sršenimi obrvmi in hripavo besedo. Stal je pred božjo martro na steni in jo motril nepremično, ježno. "Povej!" je rekel trdo, kakor da govori s svojim cerkovnikom Arnacem, "povej! Če je lepo in prav, da bo jutri Tvoje svete in strašne smrti god in bi jo rad v vsej svetosti vsaj jaz, ki sem garjevih kozlov pastir, praznoval, kakor se spodobi, pa se moram še to uro pred najbolj žalostnim dnem jeziti in ihtiti, sam veš, čemu. In če ne veš, "se mu je beseda mehčala, "če ne veš, naj Ti od srca potožim in me čuj in pomagaj! Tako besedo, lej, jutri za pridigo mi daj, da bom povedati znal, kakor je prav. Da bom vse duše pretresel in bo potem moja čeda, čeda ovac in jaz do smrti ne več garjevih ovnov preklinjajoči čednik."

Tako se je izpovedal gospod Tomaž pred svojim Bogom, priznavajoč svojo hudo kri in jezo in prizanesljivo tožeč svoje vernike. In križani Bog je umel njegovo bridkost. In Tomažu se je trenutno razlilo toplo po srcu, da je sedel potolažen zopet za mizo in verjel:

"Če je judovsko dušo umel, zakaj ne bo moje tolminske? Saj neben oblastniški iz trga ni, da bi na besedo gledal in jo strigel, je li v judu dovolj. Umel me je in bo pomagal. Zakaj pa je Bog in zakaj se je ne ki na križ pribiti dal! Umel me je in pomagal bo!"

Tako se je uveril o božji pomoči. Nato je začel zamišljati pridigo o Kristusovi martri in bridki smrti na križu. Odločno je zaprl knjigo in se uravnal:

"Po domače! Tako bo najbolje. Le nič jokave sladkosti! Vkup, šaharji, galjoti! Kristusa gremo križat! Žlota, vkup! Vkup Modrejčani, vkup Bačarji, vkup gavgarji modrejenski! Le nič se ne oščajaj, Mostar! Tudi brez tebe ne opravimo. Vsa fara vkup, otroci in ženske, staro in mlado! Za menoj! Kristusa gremo križat! Sam vaš fajmošter Tomaž vas pelje in vam kaže pot. Ti smrkava čeda Neža boš pred nami šla pa ubogemu Gospodu Jezusu jezik kazala vso pot, kakor si ga vajena za menoj. Ti Arnacov pujs Jernejček boš kamenje prožil vanj, kakor si ga zadnjič na mojega psa. (Otroče, bodi previdno, pes je pes!) Za menoj! Lovrč, Janez, zagrljeniti "doremifa", kar za žloto se postavi pa poj naprej: Križaj Ga, križaj Ga! Kramarica! Tam so judovske žene! Stopi k njim, pa ga obreci, trpina božjega, kakor obrekuješ mene vsako uro vsakega dne. Pilakar z dolnjega konca, ti, prav ti, Jermol! Ne vidiš Judeža Škarjota? Pojdi, pomagaj mu nositi srebrnike, saj držiš z njim. In razumeš me tudi. Te jaz tudi in se s teboj v kupčije nikoli več spuščal ne bom. Oho! Biričev premalo? Ni šment! Bačarji, sem! Vi boste Gospoda gajžljali. Ložani, sem! Kronali boste. Modrejeni! S kisom ga boste pojili. Jezus Marija! Kdo Mu bo le kakor Simon iz Cirene križ nositi pomagal? Nimam ga, nimam ga!"

Tako je snoval gospod Tomaž v svoji bridkosti zavoljo svojih garjevih ovnov strašno bridko pridigo za veliki petek, Niti opazil ni, da bi

je tudi iz lastne žalosti ne le iz svete ogorčenosti. Niti zavedel se ni, da Gospodu Kristusu pač ne bo ustregel, če bo v najsvetejšo žalost vpletel lastno, kaj samoljubno občuteno krivico, kako so ga dražili Modrejčani, Bačarji in Modrejeni, kako se je sprl z Lovrčem, kako se je stožbaril z Jermolom, kako je zameril Kramarici hudobni jezik, kako se hoče s prižnice znesti celo nad žloto otroško, ki kamenje meče za fajmoštrovo psico in gospodu samemu izza zidu jezik kaže.

Kakor kakšen užaljen poganski žrec se je razvnel duhovnik v svoji grčavi naravi. Saj ni sovražil. Le govoriti trdo mu je delo tako dobri. Sovražil, kaj še! Saj se je še za tiho nedeljo z Lovrčem spravil. "Poj, Janez, kakor veš, da je prav. Fajmošter sem, ušes za petje pa nimam. In to je tudi res, da sem se oblevno zlagal, če sem rekel, da mi s svojim vpitjem mašo motiš." In prav tisti dan se je pobotal z Jermolom: "Pilakar sem ti rekel. Kaj boš, časti ti nisem vzel. Če si ti skop, Tomaž v farovžu tudi ne zamuja. Ti imaš družino, Tomaž je nima! Pa še ti mene - opsuje: pilakar jaz, pilakar ti!" In tista čeka Nežica. Pozimi, ko jo je davilo in bi se bila skoraj zadušila, kdo je rekel, naj ji sadla na vrat navežejo, da se je otroku v grlu predrlo in je otroče bruhalo kri in gnoj? Kdo je imel solzne oči in se ni tri ure odmeknil od male posteljice, četudi je bila že ura štiri popoldne? In Kramarica, jezična baba. Naj brblja, saj drugega ne zna. Perica pa je, da ji ni enake in cerkveno perilo ima v časti in pa šest otrok in se žene zanje. "Tomaž, požirek vina naj dobi baba, da je ob šestih otrokih in zanikarnem možu, sirote, konec ne bo..."

Tako je bilo s sovražnostjo gospoda Tomaža v resnici in še v veliki četrtek zvečer, ko se je za pridigo pripravljaj. Besedo pa je hotel imeti: "Bič in korobač! Pulfer in svinc! Palice in šibe za žloto mlado in stare grešnike! Tako je všeč Bogu! Na križ so Ga pribili in sam Oče v nebesih Mu ni prizanesel, pa boš svojim ovcam ti, gospod Tomaž? Oče v nebesih lastnemu Sinu ni! Tepel jih boš, gospod Tomaž!"

Ura je bila polnači. Tedaj je gospod Tomaž vstal znad svojega posla in šel, da bi spal.

....

Gospod Tomaž je imel čudne sanje. Pa ni vedel, da so sanje. Prav tako mu je bilo, kakor da je res. Da je jutro in da je v cerkvi. Cerkev je polna ljudi. Le to je čudno, da so farani kakor sicer farani, le on sam ni kakor sicer. Noben pravi fajmošter ni, še cerkovnik ne. Za oltar se je skril. Ne ve, kako. Že mora biti tako, da stoji za oltarjem in se sramuje. Kaj se ne bi sramoval? Pulfer in svinc! Na prižnici stoji nekdo drugi in pridiguje. O moj Bog, le odkod besedo jemlje, tako strašno žalostno in tožečo! O moj Bog! Saj bi dejal, če bi izza oltarja človek pogledati smel, da je sam Jezus, sam križani Bog na prižnico stopil in uči. Kako uči? S šibo in palico? Kaj še? S prošnjo, z dobroto, s sladko vabečo pesmijo. "Lovrč," kliče. "Zahvalim te! Ko sem trpel, ko sem v zasmeševanju mračno umiral, tvoj glas sem čul, ko si mi pel. Lej, potolažil si. Jermol! Ne kriji se! Saj nisi pilakar. Vse vem, da vsak moj petek beraču po grošu vržeš. Kramarica, sirota! Čenča! Naj bo! Saj me ne boli. Besedo dobro in zgovorno imaš z otroki, da tolikrat pozabijo ob njej, da jim kruha urezati nimaš..." Poslušaj gospod Tomaž za oltarjem, poslušaj, strmi. Glas se je prevrgel pridigarju, jezno je slišati: "Kar skrij se! Le potuhni se za oltar, nevredni moj črednik! Seveda! Kasarna, kaj ne, je cerkev moja, in katekizem moj šibe pa palice, in moj blagoslov kletev pa pulfer in svinc? Spred mene, Tomaž!" To je slišal v sanjah gospod Tomaž. Potem se je zbudil. Znoj ga je polijal in po vsem telesu ga je stresalo. Skozi okno se je svetlikal prvi dan. Omočen in tih je vstal in se umil...

....

V svojih težkih škornjih in trpek je stal pred božjo martro. Visela je visoko in jo je snel. Ko jo je držal v rokah, jo je pritiskal na prsi in na usta in prosil:

"Vsaj za danes me razsvetli. Naj Ti vsaj danes tako govorim, da Ti bo všeč. In če ne bom mogel, Gospod, saj imaš čudež! Pri prvi besedi, ki te bolela bo, mi besedo zapri, po ustih udari, po gobcu tolminskem užgi!"

Zopet je obesil razpelo. Moral je v cerkev. Molil je dolgo. Potem je odkrival svete rane. Trikrat je pel:

"Glejte les križa, na katerem je visel Zveličar sveta!"

Pevci in Lovrč med njimi so odpevali:

"Pridite, molimo Ga!"

....

Stopil je na prižnico. Ves zmeden je bil in bled. V ljudeh se je zgenilo. Niso ga poznali bledega. Spregovoril je. Tiho. Čudili so se. Niso

poznavali tihega. Še je govoril. Mehko je bilo čuti. Pretreslo je ljudi. Komaj so verjeli, da je on sam. Pa je bil. Le govoril je drugače. Iz čudne žalosti. Po besedah apostola Janeza je slikal Gospodovo trpljenje, tolmačil skromno sveto besedo, obličil jo v govor in občutje svoje in svojih ljudi. Zdajci pa je umolknil in so vsi mislili, da je pridige konec. Gospod Tomaž se je bil rahlo nagnil k razpelu ob sebi, kakor da prisluškuje. Pridige še ni bilo konec. Nekaj se je govorniku kakor utrvalo v obrazu. Zasijal mu je v prečudnem blesku. Ustne so se zgibale, zdajci je gospod Tomaž spregovoril:

"Ecce homo! Glejte, človek! Po človeško pogledjmo Njegovo bridko smrt, da bomo tem bolj ljubili Njegovo božjo dobroto."

Kar je poslej govoril gospod Tomaž, ni bila več apostolova beseda. Bil je strašen oris nepopisnih bolečin človeka, ki so ga z zdravim telesom triintridesetih let pribili na križ. Bila ni nobena povest o križanju, bilo je križanje samo, kakor ga ne bi bolje mogel pripovedovati noben svedok in doživeti bolj živo noben rabelj. Ni bila beseda o bolečini, bila je prečudno obnovljena istinita rana v dlaneh, med kitami in žilami, bila je zdrizajoča groza prebitih koščic v stopalu.

"Melan!" je zaklical propovednik nekoga svojih najljubših med farani. "Pred šestimi tedni, ko ti je umirala žena za porodom. Saj sva oba videla in čutila, kako jo je siroto mrzlica gnala. Vsa postelja, težka skrinja, pod in strop, vse se je treslo z njo, da smo mislili, da je potres. Melan, tako trese človeka, kadar zaide strup v žile. Melan! Pa tvojo rajno je treslo v postelji. Tvoj in moj Gospod pa je visel. Visel, otroci, vsako minuto padal iz ene groze v drugo, da se ves svet pod njim odpira v brezmejno brezno. Melan! Takrat ob svoji umirajoči ženi! Lej, zmešalo se ti je bilo skoraj iz sočutja. Naj jo ubijemo, da trpela ne bo, si vpil in v vodo pod malinsko kolo si hotel. Melan! Mimo gospoda Boga, ki si ga ti križal in se zaradi tebe na križu trese, greš mirnega srca in ti ni žal."

Med ljudmi na ženski strani je zastokalo in zavekalo. Tomaž Rutar je videl, da vse matere, ki so kdajkoli porod imele, jočejo. Tomaž Rutar je še govoril.

"Zadnjič, ko je šla po vaših otrocih tista umazana bolezen, da je kar kri lila iz njih, mati Rinkova, ali ni res? Lojzka je bila menda. Dve noči je otrok vpil, pa le ni še umrl. Kaj je videl, bogvedi. Poznal ni nikogar, a trpel pa. Mati Rinkova! Ali ni bilo tisto najhujše, ko je vsak trenotek nedolžna sirota prevračala glavico v blazini. Vso noč, ves dan in zopet vso noč z desne na levo in z leve na desno. Tako, venomer, v strašni trudnosti... Matere, očetje! To prelaganje z glavo spremislite! Kristus na križu. V strašnih težavah. Nima, da bi kakor otrok v zibeli preložil trudno glavo vsaj na desno in levo. Prosto v praznem mu niha, kakor mu jo ženejo slabosti, sem, tja, na prsi, na levo, na desno, naprej, nazaj v trdi les. O trpeča glava, s trnjem kronana, z znojem in krvjo oblita, oči slepe od slabosti in motne od srag, usta skrivljena od žeje in grenkobe, koža zdrizajoča se v strašnem mrazu in blazni grozi visoko med nebom in zemljo..."

Propovednik je čutil, da mu pojema glas. Glušil ga je glasen jok iz cerkve. Presenečeno se je tedaj gospod Tomaž kakor prebudil, utihnil. In zopet je bilo videti, da se nagiblje k razpelu ob sebi in da prisluškuje. Hripavo je spregovoril znova.

"Kako to boli, če gre človeku žrebelj skozi dlan, jaz ne vem. To pa vem, kako boli en sam majhen - krč. Kristus na križu pa dreveni od desetih, od sto najbridkejših krčev..."

Ni dogovoril. Solze so vzele še njemu glas...

"Vsi vkup se usmilimo križanega Boga" je še zavpil in se zgrudil pred razpelom. Potem je šel. V zakristiji se je onesvestil, da so ga morali močiti z vodo...

... ..

Tomaž Rutar, jezni fajmošter pri Sveti Luciji na Mostu, zdaj veste, kdo pa kaj. Tolminska duša. Srce je dobro in občuti, le beseda taka, da je bridka kakor kis na stepeno soldaško telo. Tomaž Rutar. On sam ni šel skozi soldaške sibe. Njegov ded pač. Besede mehke po materi ni imel. Kar pa je na tisti veliki petek prisluškoval pri razpelu, je ostalo. Moj stari oče, tisti Lovrč sam, mi je povedal o njem, o gospodu Tomažu:

"Čiginec je bil, srdit dedec pa grčav. Ko pa je za veliki petek pridigal, je bil svet mož, Bog mu nebesa daj!"

Dr. Ivan Pregelj

POSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE ŽELI VSEM ROJAKINJAM
IN ROJAKOM SREČNE IN VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE Z
ŽIVO ŽELJO, DA BI NAŠE VSTAJENJE PRIŠLO ČIMPREJ.

IZPOD DOMAČEGA LATNIKA

=====

PRAV SREČNE IN VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE želi uredništvo "BAZOVICE" vsem našim vrlim častnikom, podčastnikom, kaplarjem in vojakom tako o-nim katoliške vere kakor tudi pravoslavnim bratom! Prav prijetne praz-nike tudi vsem našim rojakinjam in rojakom!

DANAŠNJA ŠTEVILKA "BAZOVICE" je morala iziti v prvotni, skromni obliki zaradi tehničnih zaprek. Upamo, da bo prihodnja številka zopet v praznji obleki.

PREJELI SMO: Prosimo, da sporočite vsem našim fantom na bojišču, da jim želimo kar najlepše in prijetnejše velikonočne praznike! Ponosni smo na njih, da jugoslovanskemu imenu delajo čast, svoji domovini pletejo ven-ce vojaških časti, svojemu narodu pa pripravljajo boljšo bodočnost! Ži-veli naši fantje! - Slovenska dekleta in možje iz Kaira.

JUGOSLOVENSKI ODBOR IZ ITALIJE se prav pristrčno zahvaljuje vsem, ki so zopet velikodušno odprli svoja srca in poskrbeli za pirhe našim fantom Posebno zahvalo izreka odbor poslaniku kr. Jugoslavije v Kairu, gospodu Miloju Smiljaniću za njegov trud, požrtvovalnost in organizacijo veli-konočnih daril! Iskrena hvala tudi našim vrlim sestram, ki so položile v to stvar zopet košček prave jugoslovanske domovinske ljubezni!

SLOVENCIMED ČETNIKI GEN. MIHAILOVIĆA Potniki, ki prihajajo iz Srbije v Carigrad pripovedujejo, da je med četniki generala Mihailovića tudi ve-lik odstotek Slovencev, ki se z ramo ob rami borijo za skupno jugoslo-vansko osvoboditev. Med četniki je tudi precej Hrvatov. Četniška akcija - ki jo občuduje ves svet - ima torej čisto jugoslovanski značaj, čerav-no tvorijo njeno glavnino domačini - Srbi.

SLEČENI LAHI DEFILIRAJO PO SARAJEVU AIA poroča iz Carigrada, da so pred kratkim poskušali Lahi napasti z oklopnimi avtomobili mesto Višegrad, ki leži na meji Bosne in Srbije in ga imajo v svoji oblasti četniki gene-rala Mihailovića. Pri napadu so štirje oklopni avtomobili zdrčali po na-sipu in so jih četniki zajeli z njihovimi posadkami vred. Lahi so nato privlekli topništvo in zagrozili, da bodo porušili tudi mesto, če četni-ki ne izpustijo zajetega moštva. Ali nesreča je hotela, da so četniki zajeli tudi še laške kanone in topničarje. Nato so se pričeli pogajati z Lahi glede ujetnikov, ki itak ne vedo kaj z njimi početi. Oklopnih av-tomobilov seveda ne dajo, topov in municije pa tudi ne. Za ujete Lahe so zahtevali določeno količino bencina, ker drugače jim tudi avtomobili ne bi mnogo koristili. Lahi so se pogajali po laško, no končno so le da-li zahtevane količine tekočega goriva. Četniki so nato osvobodili ujet-nike, samo so poprej previdli s stvarmi, ki jih njihova skladišča nima-jo preveč na zalogi. Lahci so ostali napol nagi na cesti vse dokler jih se niso usmilili Nemci, ki so jih odgnali v Sarajevo in jih pustili za kaznen defilirati v napol nagem stanju po sarajevskih ulicah. Pravijo, da Sarajevčani tega prizora ne bodo tako hitro pozabili.

DEL LAŠKE EKSPEDICIJSKE BRIGADE SO RUSI UJELI Moskovski radijo poroča, da so Rusi zajeli v dolini reke Donjeca velik del laške brigade, ki je pripadala laškemu ekspedicijskemu zboru. Lahi so se kar sami ponudili Rusom, in ker jih niso mogli tako hitro odvesti v zaledje, so pričeli na vso moč bežati proti ruskemu ozadju, da ne bi prišli v roke Nemcem. Rusi pravijo, da so Lahi tako hitro bežali, da so jih morali spremljati s ko-njenico, ker da bi jih ruski pešec drugače le težko dohajal.

ITALIJA NA KONCU SVOJIH MOČI Poljski škof Kazinski, ki se je pred krat-kim mudil v Italiji, poroča, da je Italija na koncu svojih moči. Vsi laš-ki računi so bili preračunani glede prehrane, surovin, municije, vojne opreme itd. najkasneje do sredi poslavlajoče se zime. Zadnje upe pola-gajo sedaj Lahi na obljubljeni nemško spomladansko ofenzivo. Če bo Hit-ler z njo zakasnil oziroma, če ne bo uspeh tak, kakor si ga zamišljajo Lahi, potem je revolucija v Italiji neizbežna. Škof Kazinski je tudi o-menil razmreženo protifašistovsko gibanje, ki da je zavzelo že zelo ob-širna področja laškega javnega življenja. Tudi on trdi, da se fašistov-ski režim krha na svojih vrhovih. Najboljšo protiosovinsko propagando v Italiji dela Gestapo, ki ropa vse kar se da premakniti. Sovraštvo do nem-škega zaveznika je še prav posebno ojačeno zaradi oholosti Nemcev, ki v pijanem stanju očitajo Lahom vojaško neuporabnost in jih zmerjajo, da jih morajo Nemci reševati na vseh koncih in krajih. - Neki drugi viri zatrjujejo, da je med nemškimi in laškimi piloti prišlo do težkih inci-dentov v Sirakuzi. Sporisi so nastali zato, ker so se Lahi branili leteti z Nemci v skupnih poletih nad Malto. Nemci trdijo, da bi že vsi Lahi po-begnili k Angležem, če bi njihove strojnice ne spominjale Lahov stalno na nemško zavezništvo. Od teh spominov je že nekaj laških žrtev.

POSLANICA NJ. VEL. KRALJA NA OBLETNICO 27. MARCA

Dragi Moji Srbi, Hrvati in Slovenci!

Končalo je leto, odkar sem z voljo Svojega naroda prevzel vladarsko dolžnost. Okolščine, pod katerimi se je to zgodilo, so bile burne in ubodepolne. Kakor pred nekaj stoletji pred čestitljevega kneza Lazarja, a pred nekaj leti pred malo Srbijo, tako so tudi sedaj pred naš svet postavili vprašanje, kako se misli opredeliti. Naš narod, ki ga vodi zdrav nagon, je preteklo spomlad našel svojo pot, ki je izražena v besedah majke Jevrosime svojemu sinu: da je bolje izgubiti glavo, kakor omadeževati svojo dušo. Te besede so bile verni tolmač vsega onega, kar je največje in najbolj čestito v našem narodu. Tudi danes po naših gozdovih in gorah veje ta duh, duh časti in poštovanja in ta duh je najboljše jamstvo za obnovo naše domovine.

Živimo v znameniti dobi, ko se med hudim in dobrim vodi najbolj ogorčena borba, ki jo svet pozna. V tej borbi smo dobili svoje mesto že pred stoletji. Če bi se vklonili sili, kakor so to predlagali takratni upravitelji, bi naša zemlja bila kljub temu razdejana in razkosana od sosedov. Naše gospodarsko življenje bi bilo kljub vsemu uničeno, ker bi lažnjivi prijatelji pobrali vse, naši otroci pa bi šklepetali bosi in lačni.

V Jugoslaviji nikomur ne bi bilo zajamčeno življenje niti njegov imetek. Naše polke bi gonili po prostranih ruskih stepah proti svojim lastnim slovanskim bratom, da si z lastno krvjo skujejo verige lastnega suženjstva. Trpljenje ne bi v nobenem slučaju šlo mimo nas, kakor ni šlo mimo narodov, ki so sprejeli novi red. Kri in solze bi nas napajale. Vrhunec naše nesreče pa bi bila sramota, ki bi nas preganjala pred samim seboj in pred drugimi.

27. marca smo kot narod izpovedali svojo besedo in odredili sebi mesto v veliki borbi današnjice. Pretečeno leto je leto trpljenja. Hitlerjeva Nemčija je iznenadila človeštvo s svojim krvoločtvom. Že poprej smo poznali Nemce, ali tokrat so oni nadkrilili vsa zverinstva; v naši zemlji bolj kakor v katerikoli drugi. Zažigali so naselja, razorali mesta, organizirali razbojništva, ubijali ne glede na spol in leta. Množenstveni uboji v Kragujevcu in Kraljevu bodo ostali večna sramota nemškega orožja. Hitler in Mussolini sta se trudila, da dvigneta brata na brata, očeta na sina in ustvarita pravo meščansko vojno. Te medsebojne borbe so največji uspehi, ki so jih Nemci in Italijani dosegli v Jugoslaviji. Ali, poleg vseh začasnih tegob in nesreč, dragi Moji Srbi, Hrvati in Slovenci, vi ste pokazali hrabro obnašanje in si pridobili obče priznanje v svetu pred vsemi svobodnimi narodi in vaša dela se smatrajo kot čudeži. Zmaga bo na strani tistega, na kateri strani stojimo mi, to je zmaga zaveznikov. Borba velikanov se približuje svojemu vrhuncu. Ogromne industrijske in vojne zmogljivosti Amerike in Anglije so v pogonu. Že mesece napadajo naši ruski bratje nemško vojsko, potem ko so hrabro vzdržali strahovit nemški naval. Že mesece Rusi lomijo do sedaj nepremagljive nemške armade. Z ruskih step bo prišel smrtni udarec Nemcem, ki bo Evropo osvobodil more, ki jo davi.

Srbi, Hrvati in Slovenci, kakšna je naša vloga in kakšne so naše dolžnosti v tem trenutku? V lanskem aprilu so Nemci zmagali z orožjem. Ta borba je našemu narodu prinesla ogromnih žrtev, ampak tudi mnogo slave. Potrebno je, da pridemo zopet k sebi po težkih udarcih. Potrebno je, da se zberete vsi pod vodstvom generala Draže Mihailovića, glavnega poveljnika naše vojske, ki se bori v Jugoslaviji. Ne prenaaglite se z akcijami, ki bi povzročale nove velike žrtve in ki bi ne bile v pravem razmerju z doseženimi uspehi! V borbo boste stopili takrat, ko napoči čas in bo zadonel poklic na udar. Zmaga naših zaveznikov, vaše junaštvo, kakor tudi potreba, da zgradimo skupni dom, to so jamstva za naše končno osvobodjenje in obnovo naše države.

Ena najvažnejših skrbi po končani vojni bo skrbstvo za sirote, ki so jim roditelji padli v borbi za domovino.

Popolna državna neodvisnost na zunaj in jasno izražena narodna volja v notranjosti, to sta dve osnovni načeli Moje vladavine, ki sta bili proglašeni ob zori 27. marca 1941.

Naj bo današnji 27. marec ne samo za vse nas in Mene, dan vere v boljšo bodočnost, pač pa dan vere tudi za ostale narode!

Tako Mi Bog pomagaj!